

A megtisztuláshoz (a „láthatatlanná váláshoz”) és ahhoz, hogy angyali természetre lehessen szert tenni, nem kell feltétlenül ezt az utat járni. Mindenesetre valószínű, hogy az ember nem attól marad tiszta, ha sohasem vétkezik, hanem ha a benne lapangó lehetőségeknek a végére jár, és mindazzal, ami lényében rejtőzik, megtanul élni. Maradéktalanul ügysem birtokolhatja magát; de hogy ezt élményszerűen tapasztalhassa, vakon kell hinnie ennek ellenkezőjét. Paradoxon módon attól válik tökéletes lényé, ha eljut annak belátásához, hogy élete során állandóan pontatlanságokat követ el. Szent aligha lehet belőle; de az angyali természetnek nem is az a feltétele, hogy az ember a létezés csúcspontjaira kapaszkodjon fel és a „szív hegyein” (Rilke) éljen; a lenti régiókban is szert lehet rá tenni, ha az ember, ahelyett, hogy menekülne, saját életét éli. Nincs szükség látványos gesztusokra; a láthatatlanná válás alapfeltétele, hogy az ember belül tisztuljon meg, észrevétlenül. Erről legfeljebb a pillantás árulkodik; a tekintet, amely elől nincs hová bújni, és amely oly átható, hogy ösztönösen is zavarba jövünk tőle. Mintha lemeztelenítene bennünket ez a pillantás, és áttetszővé tenné lelkünket, amelyet oly sok ravaszsággal próbálunk felvértezni. A zavar persze, mint egyébként, ezúttal is a végső nagy zavar előhírnöke; s az angyali természetű lények azért oly zavaróak, mert láthatatlanná teszik a falakat, s kíméletlen következetességgel terelnek rá bennünket egy olyan útra, amelyről a legszívesebben sohasem vennénk tudomást.

Sok ilyen angyal jár közöttünk, de ritkán vesszük észre őket. Nemcsak azért, mert láthatatlanok a világ számára, hanem azért sem, mert az angyali természetű lényektől az emberek ösztönösen elfordulnak, ha pedig mégsem tudják kikerülni őket, akkor, hogy magukat védjék, a saját világukba igyekeznek belekényszeríteni őket, és a saját horizontjaik kalodájába próbálják zárni valamennyiüket. Érthető, hogy azok, akik angyali természettel rendelkeznek, inkább láthatatlanok maradnak. A többség retteg a belső szabadságtól, és horizontját a lemondás, a visszariadás, az önmehtagadás jelöli ki. Az angyali természetű lények e horizonton túl élnek; ezért érthetetlenek és megközelíthetetlenek. Pedig a világtól ők sincsenek távol, és az életüket is maradéktalanul átélik. És mégis: a világ számukra egyáltalán nem magától értetődő. Szent Tamás szerint az angyalok nem térben élnek, hanem a teret önmagukban hordozzák. Alighanem az időhöz is hasonló a viszonyuk. Az angyali természettel rendelkezőkre ugyanez vonatkozik: nem foglyai a körülményeknek. Ettől láthatatlanok: olyanok, mint az Eldridge matrózai, akik szintén kívül kerültek téren és időn, vagy mint a fénykép formájában megmaradt hajó utasai, akik ugyancsak kiléptek a világból. Rejtély, hogy most hol tartózkodnak. Lehet, hogy angyalokká váltak, lehet, hogy láthatatlanul itt járkálnak körülöttünk, az is lehet, hogy végleg megsemmisültek, így növelve a rejtélyt és az ismeretlent, amely világunkat átítatja. Bárhogyan legyen is, biztos, hogy mellettünk vannak; mint mindenki, aki rejtélyesen eltűnt, meghalt, levegővé változott vagy láthatatlan lett, ők is segítenek nekünk, hogy erre a különös kalandra még itt, az életben felkészülhessünk.

Számunk írói

Fila Béla a Hittudományi Akadémia dogmatika-professzora

Benczúr László nyugalmazott evangélikus lelkipásztor

Greguss Sándor költő, műfordító

Nemeshegyi Péter dogmatika-professzor, Tokió

Földényi F. László esztéta, a Színháztudományi Intézet munkatársa